

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs II. Vtrum Deus sit æternus. artic. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](#)

*perfectionis
laetudo
quid.*

Pro cuius rei intelligentia sciendum est. Scotum non ad eum sensum admittere in entitate & perfectione diuina latitudinem infinitam, quasi in ea cernantur partes: id enim pugnaret cum simplicitate diuina, neque in mentem cuiusquam Theologii cadere potuit: latitudo namque perfectionis posita est præstantia, excellentia, atque ut ita dicam, valore cuiuscumque naturæ, quæ præstantia ac valor potest esse maior, vbi pauciores sunt partes, & sumimus, vbi nulla, sed summa simplicitas, vt in Deo cernitur. Ut ergo natura angelica perfectione essentiali ac entitativa superat naturam humanam, & quaecumque aliam corporalem, non quod magis composita sit, maiorēm latitudinem partium habeat, sed quod simplicior multò cùm sit, præstantia tamen ac valor entitatis ipsius longè excedit præstantiam & valorem rerum corporearum: ita natura diuina simplex atque indivisibilis omnino, ut entitatem, perfectionem essentialiem, ac valorem infinitum habet, ita infinito etiam interum superat perfectione essentiali atque entitativa res omnes creatas. Hæc ergo quantitas valoris, quæ coniuncta est cum summa, omnique ex parte perfecta simplicitate ac indivisibilitate, appellatur ab Scoto latitudo infinita in entitate & perfectione diuina.

*Scientia di-
uisa infinitum habet
in qua in-
finitum per-
ficiens, in
cuiusquam
imperato-
ri infinito
non habet
sum.*

Sciendum est deinde, neminem negare in quoquo attributo diuino esse infinitam perfectionem à nobis explicatam, quam Scotus intensuam appellat: sed controveriam in eo tantum esse possum, utrum quemadmodum scientia diuina omnino indivisibilis, ac simplicissima in se, præter illam latitudinem atque infinitatem, haberet etiam aliam, quæ dicitur infinita extensio comparatione rerum scitiarum, quatenus vna simplicissima cognitione diuina non minus infinitas res scitas penetrat & comprehendit, quam si infinite ponerentur cognitiones, quarum singula singulis rebus seipsis respondent: ita etiam in eternitate atque duratio diuina, præter latitudinem perfectionis infinitam, detur alia, quæ, ut duratio, vñitè complectatur omne tempus, seseque extendat ad vñitè coextensum infinito tempori vero, vel possibili imaginatione: an verò id non habeat, quatenus talis duratio, sed quia ex sua natura habet, ut nulla potestate definire ac deficere vñquam possit, eò quod à nullo alio dependeat.

*Eunatas
habet ter-
ritorium du-
raturum, in-
finitum, pas-
tum exi-
funt re-
pri ligati-*

Scotus inclinat in hanc secundam partem proxime explicatam: prima verò nobis videtur veritatis, ac dictis sanctorum Parrum consonantior, magisque cum dignitate attributi diuini, de quo disputationis, consentiens. Etenim quemadmodum scientia diuina, non per aliquam negationem adiunctam, sed per seipsum, retenta simplicitate, habet extensionem ad infinita obiecta, de quibus possunt esse infinita scientia creatæta duratio diuina, non per aliquam negationem adiunctam, sed per seipsum, quæ talis duratio est, haberet ut coexistat & correspondeat infinitæ durationi successione imaginaria, in qua esset tempus infinitum, si moueretur ex eternitate, duraretque in eternum. Quare sicut scientia diuina vñitè habet in seipso latitudinem infinitam comparatione rerum obiectarum: ita duratio diuina vñitè habet in seipso latitudinem infinitam comparatione temporis infiniti, quod complectatur, & cui, indivisibilis ac tota simul, correspontet tota tempore, & tota singulis partibus, ac instantibus illius. Duratio ergo diuina, ut prior negationibus, quas ex natura sua fundat, haberet, quod complectatur

A omne tempus, illique toti duratione sua individuili respondeat, ac groinde ex sua natura ante negationes habet latitudinem infinitam durationum explicatam: nō verò habet à negationibus responderet toti tempori, quamvis si non esset id, cui convenirent negationes illæ, toti tempori non responderet: sicut si homo vim ridendi non haberet, rationalis non esset, neque homo. *Euum vero licet durationis sit individuum, ac tota simul, ut inferius vñ debimus, quia tamē, quod coexistat tanto, tel tanto tempori, habet ex eo, quod esse angeli cōtinuo influxu tanto vel tanto tempore à Deo conferatur angelos, ac conferuerit, dicendū est, non haberet latitudinem durationis, ut habet eternitas: sed coexistentiam tanto, vel tanto tempori prouenire ex eo, quod desinere non possit, Deo toto illo tempore conferente angelicæ naturæ idem omnino esse in- diuisibile.*

Ad primum ergo argumentum, quo Scotus partem negantem confirmat, dicendum est, Boëtium adhibuisse in definitione negationes illas: *Cum quod simplicia, de quorum numero est eternitas, consueverunt definiti per negationem, ut hoc articulo ad primum tradidit D. Thomas: tum etiam quod eternitas, ut à nobis concipitur ac significatur in hac vita, præter durationem dicat. Omnis ex parte absolutam interminabilitatem, quæ negatio quædam est in duratione diuina fundata ac reperita, ut dictum est. Cū enim in hac vita conceperemus non possimus attributa diuina, quo ad id reale, quo sunt propria Dei, inde fit, ut attributa Deo, & creatis rebus communia, qualia sunt durationes, scientia, substantia, &c. adiunctio negationis, quæ à Deo remouemus imperfections rerū creatarum, efficiamus ea Deo propria, ut quæst. 2. ad finem articuli tertij explicatum est.*

D Ad secundum neganda est similitudo: si enim durationis diuina desinere, haberet alium modum realis ab eo, quem reuera haberet, neque esset eadem durationis, sed alia alterius rationis. Quemadmodum si homo facultatem ridendi non haberet, utique non eandem essentiam, quam haberet, sed aliam alterius rationis haberet.

ARTICVLVS II.

Vtrum sit Deus eternus.

*R*IMA conclusio D. Thomæ est. Deus est eternus. Eam probat, quoniam quod est immutabile omnino, ita ut ex se sit, neque incipere poterit, neque desinere possit, aut aliquo modo variari, eternum est immo maximè ac propriissimè eternum: Deus autem est huiusmodi, ut quæstionibus precedebribus est demonstratum: ergo non solum est eternus, sed etiam propriissime ac maximè eternus. Est etiam de fide eadem conclusio, ut patet, quoniam evidenter colligitur ex ipsa Dei immutabilitate: quæstione autem precedente ostendimus de fide esse, Deum immutabilem esse omnino. Idem patet ex illo Psalmi 101. *Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficiunt. Vbi radicem eternitatis premisisti, dum dixit: Idem ipse es, id est, es immutabilis, & ob id anni tui non deficiunt. Idem constat ex illo Concilio Lateranensis 2. cap. firmiter, de summa Trinit. & fide Catholica. Vnus solus est verus Deus, eternus. Atque ex illo symbolo Athanasij in Concilio Florentino approbat, *Eternus Pater, eternus Filius, eternus Spiritus sanctus.**

*Euum lati-
tudinem du-
ratiuum nō
habet, ut
eternitas.*

*Ad primum,
pars negans
confirmatur.*

*Prima con-
clusio.
Deus est e-
ternus.*

*Secunda cōclūsio.
Deus est sua
eternitas.*

Secunda conclusio. Deus est sua eternitas. Hæc etiam est de fide, & communis sanctorum Patrum: colligiturque ex Concilio Remensi sub Eugenio terio aduersus Gilbertum Piastorum Episcopū, vbi dicitur: *Imo Deus est magnus, & eternus, quia est sua magnitudo, & sua eternitas: vt Bernardus refert sermonem 80. super cantica. Vide alia, quæ diximus supra quæst. artic. 3. Vnde satis aperte colliges, propositam conclusionem, falsa fide, negari non posse.* Testimonia autem, quæ afferunt Deum esse suam eternitatem, ex Augustino, Gregorio, Anselmo, & Bernardo, adduximus articulo præcedente, disputat. 2. Quibus addit illud Dionysij 5. de diuinis nominibus, *Deus est aeternus aurum,* vbi Deum appellat suam durationem, quam nomine aeterni aut seculi, ut creatum ac incrementum sub se comprehendit, ibi significavit.

*Tertia cōclūsio.
Nulla alia
res à Deo est
fus duratio.*

Tertia conclusio. Nulla alia res à Deo est sua duratio. Hanc probat, quia duratio vel est existentia cuiusque rei, vel eam consequitur, autem aliæ res à Deo est sua existentia: ergo neque sua duratio: Deus vero, qui est suamer existentia, ut est sua essentia, ita quoque est sua duratio atque eternitas.

Illud Diu Thomæ in response ad primum: *Nunc temporis stans, sine instanti, efficit secundum nostram apprehensionem eternitatem: non aliud significat, quam nos apprehensione instantis permanentis, venire in cognitionem eternitatis: sicut apprehensione eiusdem instantis fluentis venimus in cognitionem temporis.* Quod autem de eternitate dixit, dici etiam potest de ævo, quod duratio etiam est inaudibilis, & tota simul, sicut & eternitas.

ARTICVLVS III.

Virum esse aeternum sit proprium Dei.

*Prima cōclūsio.
Eternitas
proprie sumpta, ita est
Dei propria,
ut alteri rei
communicari
nequeat.
Secunda cōclūsio.*

*Eterna à
parte ante
licet multa
potuerint di
uina poten
tia esse, ni
hil prater
Deum fuit.*

A ETERNITAS, ut ex dictis constat, summi potest, aut pro duratione, quæ nec actu nec potentia, sive secundum se totam, sive secundum aliquam sui partem, terminum habet: aut pro duratione non terminata actu secundum se totam, sive ea terminata possit suapte natura, siue non, aut sive sit terminata actu secundum aliquam partem, sive non.

Si eternitas sumatur priori modo, quæ est propriissima eternitatis usurpatio, sit prima conclusio. Ita proprium est Dei esse aeternum, ut neque diuina potentia conuenire potuerit ulli rei creare. Hac probatur, quoniam eternitas eo modo sumpta coniuncta est necessario cum summa immutabilitate, quæ ita Deo est propria, ut nulli alteri rei possit illa ratione conuenire, ut quæstione præcedente, ostensum est.

Si vero eternitas sumatur posteriori modo, sit secunda conclusio. Licet diuina potentia multa potuerint esse eterna, re tamen ipsa nihil præter Deum, aeternum est à parte antea. Prior pars ex copate, quod Angelii, cœli, & multa alia potuerint esse ex eternitate, ut 8. Physicorum ostensum est. Posterior vero est de fide: Ecclesiastici namque 18. habetur. *Qui vivit in eternum creavit omnia simul: cum autem creaverit cœlum & terram in principio temporis, ut ex illo Genes. 1. In principio creauit Deus cœlum & terram, est manifestum: fit, ut ex tempore, & non ex eternitate sint omnes res creatae.* Praeterea in Concilio Lateranensi 2. cap. firmiter, de

A sum. Trin. & fide Catholica, de Deo dicitur, quod sit unum universorum principium, cœator omnium, visibilium & invisibilium, spiritualium, & corporalium, quod sua omnipotente virtute, simul ab initio temporis utramque de nihilo condidit creaturam, spiritualem, & corporalem, angelicam scilicet & mundanam. Prou. 8. Sapientia diuina de se ipso dicit, *Dominus posedit me in initio visum suarum, antequam quicquam feceret: nihil ergo Deus fecit ex eternitate.*

Tertia conclusio. Multa sunt eterna à parte post, hoc est, à eternum nunquam sit habita finem. Hæc etiam est de fide: ignis namque inferni dicitur eternus Matth. 25. eo quod nunquam sit habitus finem: beatitudo etiam nostra propter candem rationem dicitur ibidem vita eterna: de terra, Eccliesiastes 1. dicitur, *Terra autem in aeternum sit.*

Quarta conclusio. Suntur etiam aeternum in Scripturis sacris pro re diuturna ac longe cuiusdam durationis. Quo pacto dicuntur montes eterni. Psalm. 75. *Iluminans tu mirabilis a montibus eternis.* Deuteronomij 33. *De pomis collis aeternorum.* Dicitur etiam aeternum de re, quæ licet tandem sit habitura finem, nullus tamen ei praesigitur: quo pacto intelligit Augustinus 4. tom. quæst. 31. in Genesim illud Genesios 17. *Dabo tibi, & semini tuo post te terram Chanaan in possessionem eternam,* id est, non per decem, aut viginti, aut aliquor alios definitos annos: confirmataque acceptio nem hæc vocabuli, aeternum, testimonio Horatij, qui in eadem acceptio eo virtutem. Eodem modo quæst. 43. in Exodum intelligit illud Exodi 12. *Celebrabitis hunc diem solemnem Domino in generationibus vestris cultu sempiterno,* hoc est, cultu, cui nullum vobis præfigo terminum: neque enim vel generationes filiorum Israël, vel militans Ecclesia, duratura erant in aeternum, ut filii Israël absque ullo omnino finem diem illum in generationibus suis essent celebratur. Sumuntur etiam interdum eternitas, ut comprehendit aetum, imo & seculum, hoc est, periodum ac durationem cuiusque rei. Ita sumuntur à Dionysio 5. cap. de diuinis nominibus, & ab Anselmo Proslogion 20. cap. & ita docuit D. Thomas articulo præcedente ad secundum solete etiam usurpari.

Circa secundam partem secundæ conclusionis sciendum est, Augustinum Eugubinum in libro de spiritualibus & invisibilibus creaturis, in cum incidisse errorem, ut crederet, angelos & orbem cœli Empyrei ex eternitate fuisse creatos, quod nititur probare. Primo, ex illo ad Titum 1. *In spem vita aeterna, quam promisi, qui non mentitur Deus, ante tempora secularia.* Si enim, inquit, ante secula promisi: ergo alicui alteri id promisi: eiusdem namque ad seipsum non est promissio: ergo angelii fuerunt ante secula, & proinde ex eternitate, quibus talis promissio facta fuit.

Secundo, ex illo i. ad Timotheum 6. *Qui solus habet immortalitatem, & lucem inhabitat inaccessibilem:* ait enim lucem hanc non aliud esse posse, quam cœlum Empyreum ex eternitate conditum.

F Ad primum nihilominus dicendum est, Diunum Paulum per tempora secularia intellexisse, tempora plurium seculorum: seculum autem est periodus durationis cuiusque rei, ut ex Aristotele 1. de cœlo docuit D. Thomas articulo præcedente in response ad secundum. Vnde sensus est, promiserat (Patribus videlicet veteris Testamenti) ante multa secula, seu periodos durationis ac vitæ mulorum hominum. Alij interpretantur, promiserat, id est, statuerat in seipso ante tempora secularia, id est, ex eternitate. Alij aliter interpretantur, sed prima exppositio magis placet.

Ad

Error Eugu
bini circa
angelos &
cœlum Em
pyreum.
Eum probat

circa
angelos &
cœlum Em
pyreum.

Secundum.

Ad primum.